

DÜNYEVİLEŞME ve
TAMAHKÂRLIK
GEÇİCİ OLANA GÖNÜL BAĞLAMAK

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
”لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لَابْتَغَى وَادِيَا ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ
جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ.“

Enes'in naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:
“Âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsa üçüncü bir vadi daha arzu eder.
Âdemoğlunun karnını ancak toprak doldurur. Allah tevbe eden kimsenin
tevbesini kabul eder.”

(M2415 Müslim, Zekât, 116)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
”يَكْبُرُ ابْنُ آدَمَ، وَيَكْبُرُ مَعَهُ اثْنَانِ: حُبُّ الْمَالِ، وَطُولُ الْعُمُرِ.“

عَنْ كَعْبِ بْنِ عِيَاضٍ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ:
”إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةً وَفِتْنَةُ أُمَّتِي الْمَالُ.“

عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَقْرَأُ ﴿الْهَآكُمُ التَّكَاثُرُ﴾ قَالَ:
”يَقُولُ ابْنُ آدَمَ: مَالِي، مَالِي قَالَ: وَهَلْ لَكَ، يَا ابْنَ آدَمَ مِنْ مَالِكَ
إِلَّا مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ، أَوْ لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ، أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ؟“

أَنَّهُ حَكِيمَ بْنَ حِرَامٍ رضي الله عنه قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ
فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ قَالَ: ”يَا حَكِيمُ! إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ،
فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ، وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ
كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ، الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى.“

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
”لَيْسَ الْغِنَى عَنِ كَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَكِنَّ الْغِنَى عَنِ النَّفْسِ.“

Enes b. Mâlik'in (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Âdemoğlu büyürken beraberinde şu iki şey de büyür: Mal sevgisi ve uzun ömür (dileği).”

(B6421 Buhârî, Rikâk, 5)

Kâ'b b. İyâz'ın işittiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “Her ümmetin bir fitnesi (imtihan vesilesi) vardır, benim ümmetimin fitnesi ise maldır.”

(T2336 Tirmizî, Zühd, 26)

Mutarریف, babasının şöyle anlattığını naklediyor: “Hz. Peygamber'in (sav) yanına geldim. Bu sırada Elhâkümü't-tekâsür (Çoklukla övünmek sizi oyaladı) sûresini okuyordu. Ardından şöyle buyurdu: ‘Âdemoğlu ‘Malım, malım!’ der. Ey âdemoğlu! Acaba yiyip tükettiğinden, giyip eskittiğinden ve sadaka verip (âhirette karşılığını almak üzere) önden gönderdiğinden başkası senin malın mıdır?’”

(M7420 Müslim, Zühd, 3)

Hakîm b. Hizâm (ra) anlatıyor: “Resûlullah'tan (sav) (Huneyn ganimetlerinden) istedim, bana ondan verdi. Sonra yine istedim, yine bana verdi. Sonra tekrar istedim bu defa da verdi. Sonra şöyle buyurdu: ‘Ey Hakîm! Bu dünya malı göz alıcı ve tatlıdır. Kim bu mala tamah etmeden gönül zenginliği ile sahip olursa kendisi için malı bereketlenir. Ama kim de hırs ve tamah dolu bir kalple bu malı isterse, tıpkı yiyip de doymayan kimse gibi, onun için malın bereketi kaçar. Veren el, alan elden üstündür.’”

(B1472 Buhârî, Zekât, 50)

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “Zenginlik, mal çokluğu değil gönül tokluğudur.”

(B6446 Buhârî, Rikâk, 15; M2420 Müslim, Zekât, 120)

Peygamber Efendimiz (sav) Bahreyn halkıyla savaş yapmadan bir barış antlaşması imzalamış ve vaktiyle buraya elçi olarak gönderdiği Alâ' b. Hadramî'yi Bahreyn'e vali tayin etmişti. Toplanan cizye vergisini Medine'ye getirmesi için de "ümmetinin emini" olarak nitelendirdiği Ebû Ubeyde b. Cerrâh¹ göndermişti.

Günlerce süren yolculuktan sonra nihayet Ebû Ubeyde cizye malları ile birlikte bir sabah, namaz vakti Medine'ye ulaşmıştı. Peygamber Efendimizin arkasında kılınan sabah namazının ardından, Ebû Ubeyde'nin Bahreyn'den yüklü miktarda bir mal ile döndüğü haberi yaylıverdi kısa sürede. Sahâbe hemen onun yanında toplanarak neler getirdiğini sormaya başladılar. Bu arada Allah Resûlü de mescitten çıkıyordu. Dışarıda Ebû Ubeyde'yi ve etrafında toplananları gördü. Ebû Ubeyde'nin yanında oluşan kalabalığın, onun Bahreyn'den getirdiği mallar nedeniyle toplandığını fark etmişti. Resûlullah, sahâbileri bu hâlde görünce gülümsedi ve onlara, "Öyle sanıyorum ki siz, Ebû Ubeyde'nin pek çok şey getirdiğini duydunuz!" buyurdu. Onlar da, "Evet, ey Allah'ın Resûlü!" dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu: "Sevinin ve sizi sevindirecek nimetleri bekleyin! Vallahi (bundan sonra) sizin için fakirlikten korkmam. Ancak ben sizden önceki ümmetlerin önüne dünya (nimetleri)nün yayıldığı gibi sizin önünüze de yayılıp onların o dünya (nimetleri) için yanıp tutuştukları gibi sizin de yanıp tutuşmanızdan ve bunun onları helâk ettiği gibi sizleri de helâk etmesinden korkarım."²

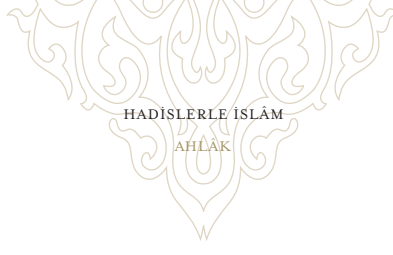
Hız. Peygamber'in ashâbını uyardığı dünyevîleşme, dinî inanç, değer ve davranışların insanın hayatından uzaklaştırılması anlamına gelip Yüce Yaraticı'yı hatırdan çıkarıp tamamen dünyaya yönelme, ölümü unutup dünyaya bağlanma, dünyaya kilitlenip âhireti hiç düşünmeme hâlidir. Kişinin Allah'a karşı olan sorumluluklarını unutup âhirete yönelik hazırlık yapmaması³ dünyevîleştiğinin göstergelerindedir.

Dünyevîleşme, Allah'ı ve âhireti tamamen inkâr etme neticesinde olabileceği gibi Allah'ın varlığını kabul ettiği hâlde bu inancın kişi üzerindeki etkisini görmezden gelme şeklinde de olabilir. Allah'ın varlığını

¹ B3744 Buhârî, Fedâilü ashâbi'n-nebî, 21.

² B4015 Buhârî, Megâzî, 12; M7425 Müslim, Zühd, 6.

³ Rûm, 30/7; Câsiye, 45/24.

kabul etmeyen, onu inkâr eden kimselerin pek çoğu âhiret hayatına inanmadıkları için zaten dünyevîleşmişlerdir. Öte yandan Allah'a iman etmiş ancak dünya hayatının geçici fırsatlarına aldanmış birçok Müslüman'ın da dünyevîleşmesi söz konusu olabilmektedir. Âhirete iman ettikleri hâlde hiç ölmeyecekmişçesine dünyaya sarılan, ölüm ve ötesini sürekli öteleyen, âhirete yönelik gerekli yatırımı ihmal eden nice Müslüman vardır. Aslında bu tutum, biraz da insanın tabiatından kaynaklanmaktadır. Yüce Allah'ın belirttiği gibi insanoğlu, çarçabuk geçen dünya hayatını sever ve âhireti geri bırakır.⁴

İslâm, kişinin hayattaki her faaliyetini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen aktif bir dindir. Allah'ın koymuş olduğu emir ve yasaklar insanın hayatını her yönüyle şekillendirir. Fakat kişi, Allah'ı unutup O'nu gündeminden çıkarttığı ve O'nun emir ve yasaklarını göz ardı ettiği ve bunun sonucunda tamamen dünyanın meşgalelerine daldığı anda din o kimse üzerindeki etkisini yitirir. Sonuçta bu kimse dünyevîleşmiş olur. Kur'an'da bunun birçok örneğine rastlayabiliriz. Ülkesini kendi malı olarak gören⁵ ve tamamen kendi nefsinin tatmine yönelik kararlarla hükümdarlık yaptığı anlatılan Firavun,⁶ mal ve servet düşkünlüğü ile bilinen Kârûn⁷ dünyevîleşmiş insan tiplerinin birer örneğidir. Bunların ortak noktası şeytana uymaları, dünyaya gönderilme sebeplerini ve onları yaratan Rablerini unutmaları yahut da onu hiç tanımamış, iman etmemiş olmalarıdır. Nitekim Rabbimiz, “Şeytan onları hâkimiyeti altına alıp kendilerine Allah'ı anmayı unutturmuştur. İşte onlar şeytanın tarafında olanlardır. İyi bilin ki şeytanın tarafında olanlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.”⁸ buyurarak onların şeytana tâbi olduklarını belirtmektedir.

Kur'an'da anlatılan dünyevîleşmiş insan tiplerinin ortak özelliği dünyadan mal, şöhret ve hükümdarlık gibi bir menfaat elde etmiş olmalarıdır. Rabbimiz, “Biz, hangi memlekete bir uyarıcı göndermişsek oranın şımarık zenginleri, ‘Biz, sizinle gönderileni inkâr ediyoruz.’ demişlerdir.”⁹ buyurarak bu gerçeğe işaret etmektedir. Onlar bu dünyada her ne varsa Allah'ın olduğunu¹⁰ unutmışlar, her şeyin kendilerine ait olduğunu düşünerek kendilerini tanrı yerine koymuş ve dünyanın menfaatlerine esir olmuşlardır. Onlar bu dünyayı âhirete tercih etmişlerdir.¹¹ “Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse şüphesiz, cehennem onun varacağı yerdir.”¹²

Hiç kuşkusuz insanoğlunun doğasında dünyaya ve onun nimetlerine karşı bir ilgi bulunur. Yarattığı kullarının fitratındaki bu gerçeği

⁴ Kıyâme, 75/20-21; İnsan, 76/27.

⁵ Zuhruf, 43/51.

⁶ Kasas, 28/4.

⁷ Kasas, 28/76-78.

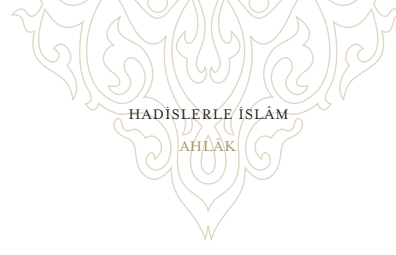
⁸ Mücadele, 58/19.

⁹ Sebe', 34/34.

¹⁰ Mâide, 5/40, 120.

¹¹ İnsan, 76/27.

¹² Nâziât, 79/37-39.

Yüce Allah, “Kadınlar, oğullar, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının geçimliğidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah’ın katındadır.”¹³ âyetiyle vurgular.

Allah Resûlü de Yüce Yaratıcı’nın belirttiği bu gerçeğin farkındaydı. Nitekim o, bir defasında ashâbına, “Âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsa üçüncü bir vadi daha arzu eder. Âdemoğlunun karnını ancak toprak doldurur. Allah tevbe eden kimsenin tevbesini kabul eder.”¹⁴ ifadeleriyle bunu hatırlatmıştır.

İnsanoğlunun dünyaya karşı bu ilgisi ve sevgisi, hayatından en çok haz aldığı gençlik dönemine mahsus da değildir. Peygamber Efendimiz, “Âdemoğlu büyürken beraberinde şu iki şey de büyür: Mal sevgisi ve uzun ömür (dileği).”¹⁵ buyurarak hayatın her safhasında dünyaya yönelik birtakım arzu ve istekler (şehvet) bulunduğunu ifade eder. İnsan küçüklüğünden itibaren çeşitli şeylere karşı ilgi duyar. Karşı cins, mal, mülk, şan, şöhret, mevki, makam gibi dünyevî menfaatler hayatın çeşitli dönemlerinde insanın karşısına çıkarak onu cezbeder. Allah Resûlü’nün tespitlerine göre insanın, bedeninin yaşlanmasına rağmen dünyaya karşı olan bu sevgi ve arzuları ihtiyarlamaz, bilakis yaşama ve mal sevgisi ömrünün sonuna dek hep diri kalır. Peygamber Efendimiz bunu şöyle ifade eder: “İhtiyarın kalbi iki şeyi sevme hususunda gençtir; yaşama sevgisi ile mal sevgisi.”¹⁶

“İnsanlar, ‘iman ettik’, demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler.”¹⁷ buyuran Rabbimiz, kendilerinden öncekilerin imtihana tâbi tutulduğu gibi Müslümanların da imtihana tâbi tutulacağını,¹⁸ maddî ve ailevî nimetlerin birer imtihan sebebi olacağını ifade etmiştir.¹⁹ Bu imtihanda insandan, dünyanın gelip geçici, asıl ve ebedî hayatın ise âhîret hayatı olduğunun²⁰ farkında olması beklenmektedir.

Daha önce yaşayan ümmetlerin dünya nimetlerine düşkünlükleri nedeniyle birbirleriyle çatışmış olmaları, Allah Resûlü’nü ümmeti adına endişeye sevk ediyordu. Nitekim O bu endişesini ashâbıyla da paylaşmıştı. Hatta Allah Resûlü kendi vefatından sonra ümmetinin İslâm’ı bırakıp tekrar şirke dönmeyeceğinden emin olduğu hâlde, “Vallahi ben vefatımdan sonra, sizin Allah’a şirk koşmanızdan değil dünya konusunda didişip çekişmenizden korkarım.”²¹ buyurarak onların dünya nimetleriyle imtihanı konusunda korkmaktan kendini alamadığını ifade ediyordu. Çünkü o hem insan fitratını iyi tanıyor, hem de geçmiş ümmetlerin bu konudaki tecrübelerini gayet iyi biliyordu.

¹³ Âl-i İmrân, 3/14.

¹⁴ M2415 Müslim, Zekât, 116; B6437 Buhârî, Rikâk, 10.

¹⁵ B6421 Buhârî, Rikâk, 5; M2412 Müslim, Zekât, 115.

¹⁶ M2410 Müslim, Zekât, 113.

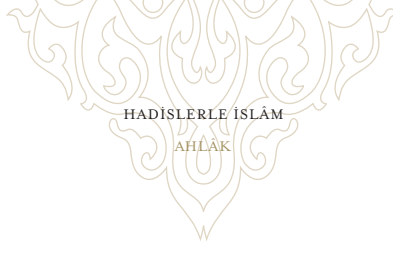
¹⁷ Ankebût, 29/2.

¹⁸ Ankebût, 29/3.

¹⁹ Enfâl, 8/28.

²⁰ Ankebût, 29/64.

²¹ B4085 Buhârî, Meğâzî, 28.

Allah Resûlü'nün bu endişesi, bütün müminlere değil dünyaya aşırı tamah gösterip imtihanı kaybedenlere yönelikti. Zira Allah'ın kulları için yarattığı dünya nimetleri ve rızıkları herkesten önce Allah'a iman etmiş kimselere lâyıktır: *“De ki: ‘Allah’ın, kulları için yarattığı ziyneti ve temiz rızık kim haram kılmış?’ De ki: ‘Bunlar, dünya hayatında müminler içindir. Kıyamet gününde ise yalnız onlara özgüdür.’”*²² Bu yüzden insan elbette dünyası için de çalışacaktır. Nitekim Kur’ân-ı Kerim’de, *“Allah’ın sana verdiğiinden (O’nun yolunda harcayarak) âhîret yurdunu iste; ama dünyadan da nasibini unutma.”*²³ buyrulmuştur. Önemli olan geçici olana aşırı düşkünlük göstererek kalıcı ve daha değerli olanın göz ardı edilmemesidir. Zira Cenâb-ı Hak, *“Dünya malının (değeri) azdır. Âhîret ise takva ehli için daha hayırlıdır.”* buyurmuş²⁴ ve *“Bu dünya hayatı geçici bir eğlencedir; ama âhîret gerçekten kalınacak yurttur.”*²⁵ âyetiyle de dünya hayatının ve kazanımlarının geçiciliğini vurgulamıştır.

Allah Resûlü'nü sadece ümmetinin dünya nimetleri nedeniyle birbirleriyle didişmesi endişelendirmiyordu. Dinî hassasiyetlerinin dünyaya tamah nedeniyle zayıflayacağı, bunun akabinde dünya adına sahip olduklarına her şeyden daha çok güvenecekleri öngörüsü de onu ümmeti adına huzursuz ediyordu. Nitekim o, *“Dünyaya rağbet etmemek (zâhidlik) demek, kişinin helâl olan şeyleri kendisine haram kılması veya malını dağıtıp tüketmesi değildir. Bilakis dünya hayatında zâhidlik demek, elinde olan şeylere Allah katında olanlardan daha fazla güvenmemendir.”*²⁶ buyurmuştu. O hâlde dünyaya tamah etmek, kişinin elinde bulunana sonsuz bir güven duyması, bunun neticesinde kendisini Allah’tan bir şey istemekten müstağni görmesi, elinde bulunan malların gelip geçici olduğunu unutması idi. Bu yüzden, Allah Resûlü, *“Müslüman olan, kendisine yetecek kadar rızık verilen ve Allah’ın ona verdikleriyle kanaatkâr kıldığı kimse kurtuluşa ermiştir.”*²⁷ buyurmuştu.

Dünyaya rağbet, insanoğlunun sahip olduklarına her şeyden daha fazla değer vermesidir. Bu, dünyaya tamahın en tehlikeli boyutudur. Bu boyutta dünyevîleşen kişinin benliğini kuşatacak en büyük korku, sahip olduğu şeyleri kaybetme korkusudur. Kişinin tamah ettiği şey mal olunca o, bu malı kaybetme korkusuyla ondan en küçük bir miktarı bile başkasıyla paylaşmaya yanaşmayacaktır. Eğer bu tamah bir mevki ya da makama ise bu kişi elde ettiği makamı kaybetmeme adına her şeyi yapabilecek bir ruh hâline bürünebilecektir. Bu ise sadece o kişiyi değil sonuçları itibariyle tüm toplumu olumsuz yönde etkileyecektir.

²² Arâf, 7/32.

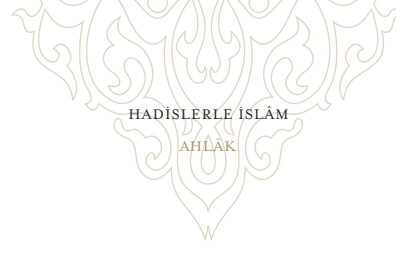
²³ Kasas, 28/77.

²⁴ Nisâ, 4/77.

²⁵ Mü’min, 40/39.

²⁶ İM4100 İbn Mâce, Zühd, 1.

²⁷ M2426 Müslim, Zekât, 125.

Mal, makam, şöhret, lüks hayat gibi insanoğlunun dünyada tamah ettiği pek çok şey olmasına rağmen, bunlar arasında hemen her dönemde ilk sırayı mal sevgisi almıştır. Allah Resûl'ünün, “Her ümmetin bir fitnesi (imtihan vesilesi) vardır, benim ümmetimin fitnesi ise maldır.”²⁸ şeklindeki uyarısı da muhtemelen bundan dolayıdır.

Resûl-i Ekrem, dünyaya tamahtan uzak durma yönünde sadece talepte bulunmakla kalmamış, kendisi ve ailesi de bu hususta örnek teşkil etmiştir. Onun için Rabbine, “Allah’ım! Muhammed ailesinin rızkını, yaşantılarını sürdürebilecekleri kadar ver!” diye dua etmiştir.²⁹

Hiz. Âişe validemiz, Efendimizin bu tavrını, “Resûlullah dünyadan göçüp gidinceye kadar üç gün arka arkaya buğday ekmeğinden doya doya yememiştir.”³⁰ sözleriyle dile getirmiştir. Resûlullah’ın dünya nimetlerine karşı bu tavrı maddî imkânsızlıkların yaşandığı döneme de has değildi. Maddî sıkıntının olmadığı dönemlerde de mütevazı yaşantısını devam ettirmiş, hayatının sonuna kadar bu tutumunu sürdürmüştür. Nitekim Allah Resûl’ünün eşi Hz. Âişe, zaman zaman evlerine et girmiş olsa bile,³¹ “Muhammed’in ailesi iki gün buğday ekmeğinden doya doya yememiştir. İki günün biri mutlaka kuru hurma olmuştur.”³² diyerek mütevazı bir şekilde günlerini geçirdiklerini ifade etmiştir.

Hayat şartları ve maddî imkânlar ne kadar değişirse değişsin, Hz. Peygamber’in bu tutumunda bir değişiklik olmamıştır. Hasırdan yapılmış yatağından kalktığında yanaklarında hasırın izlerini gören sahâbenin, “Ey Allah’ın Resûlü! Üzerinde yatman için sana bir yatak temin etsek!” demesi üzerine Sevgili Peygamberimiz ashâbının bu talebini geri çevirirken şöyle diyordu: “Benim dünya (konforu ve lüksü) ile ne işim olur ki! Ben, dünyada bir ağacın altında gölgelendikten sonra yola koyulup orayı terk eden bir yolcu gibiyim.”³³ Allah Resûlü, dünyada bir yolcu gibi olmayı ashâbına da tavsiye ediyordu. Nitekim bir gün Abdullah b. Ömer’in omuzunu tutarak, “Dünyada (kimsesiz) bir garip, yahut bir yolcu gibi ol!” buyurmuştu.³⁴

Allah Resûlü, Kur’ân-ı Kerîm’de gelip geçici olduğu defalarca belirtilen dünya hayatı için³⁵ aşırı derecede hırs yapılmasını anlamsız buluyordu. Bir gün Tekâsür sûresini okurken ağzından, “Âdemoğlu, ‘Malım, malım!’ der. Ey âdemoğlu! Acaba yiyip tükettiğinden, giyip eskittiğinden ve sadaka verip (âhirette karşılığını almak üzere) önden gönderdiğinden başkası senin malın mıdır?”³⁶ “Kendisi ölür gider, malını insanlara bırakır.”³⁷ cümleleri dökülürmüşü.

²⁸ T2336 Tirmizî, Zühd, 26.

²⁹ M2427 Müslim, Zekât, 126.

³⁰ M7444 Müslim, Zühd, 21.

³¹ M7450 Müslim, Zühd, 26.

³² M7448 Müslim, Zühd, 25.

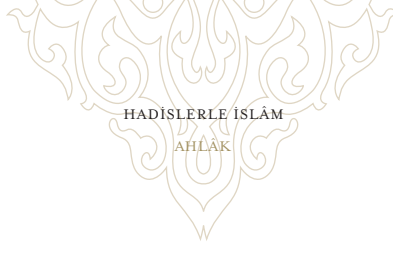
³³ T2377 Tirmizî, Zühd, 44.

³⁴ B6416 Buhârî, Rikâk, 3; T2333 Tirmizî, Zühd, 25.

³⁵ Mü’min, 40/39.

³⁶ M7420 Müslim, Zühd, 3.

³⁷ M7422 Müslim, Zühd, 4.

Onun hülyalarını mal değil, hak ve hakikati her gönüle ulaştırma süslüyordu. Bu nedenle malı, insanların İslâm'a ısındırılmasında bir vesile olarak kullanıyordu. Çünkü o pek çok insanın mala karşı zafiyetini biliyordu. Hevâzin'den getirilen ganimet mallarından kalplerini İslâm'a ısındırmak için bazı Kureyşlilere yüzer deve vermeye başladığı zaman ensardan bazı kimseler, "Allah, Resûlullah'ı bağışlasın! O, Kureyş'e mal veriyor da bize vermiyor. Hâlbuki kılıçlarımızdan hâlâ Kureyşliler'in kanları damlıyor." dediler.

Ensarın bu serzenişleri çok geçmeden Hz. Peygamber'e (sav) ulaştı. Derhâl ensara haber gönderdi ve onları bir çadırda topladı. Ensarın dışında hiç kimsenin oraya alınmamasını emretti. Resûlullah, orada toplanan ensara, "*Hakkımda sarf ettiğiniz bazı sözler bana ulaştı, ne demek istiyorsunuz?*" diye sordu. Ensarın önde gelenleri ayağa kalkarak, "Ey Allah'ın Resûlü! İleri gelenlerimizden hiç kimse bir şey söylemedi. Bu şikâyeti bazı gençlerimiz dile getirdi." karşılığını verdiler. Bunun üzerine Resûlullah (sav) onlara, "*Şüphesiz ben küfürden henüz yeni dönemlere (İslâm'da sebatkâr olsunlar diye daha fazla pay) veriyorum. Onlar aldıkları mallarla evlerine giderlerken, sizler yurtlarınıza Allah'ın Resûlü ile dönmeye razı olmaz mısınız? Allah'a yemin ederim ki sizin kendisiyle dönüp gideceğiniz şey, onların alıp gidecekleri şeyden hayırlıdır!*" diye seslendi.

Efendimizin amacını öğrenen ensarın gençleri, "Elbette yâ Resûlallah! Razı oluruz." dediler.³⁸

Bir defasında da Hz. Peygamber (sav), yeryüzünün bolluk ve nimetlerinin aldatici cazibesine dair ashâbına uyarılarda bulunurken onlardan biri, "Hiç hayır (mal), şer getirir mi?" diye sormuştu. "*Elbette hayır (mal) ancak hayır getirir.*" karşılığını veren Efendimiz, "*Bu dünya malı göz alıcı ve tatlıdır. Ne mutlu sahip olduğu maldan yoksullara, yetimlere ve yolda kalmışlara verenlere! Malını haksızlık yaparak kazanan ise bir türlü doymak bilmeyen obur kimse gibidir. Kıyamet gününde bu mal onun aleyhine şahit olacaktır.*" buyurmuştu.³⁹

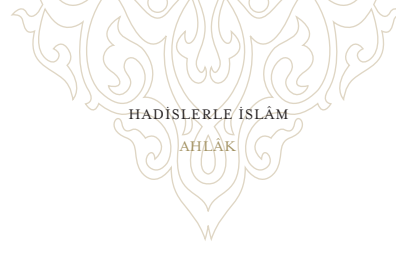
Malın hayır getirmesi hak ederek elde edilmesine ve Allah yolunda harcanmasına bağlıdır. Yüce Yaratıcı'nın, "*Onlar, ne ticaretin ne de alışverişin kendilerini Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyduğu insanlardır. Onlar kalplerin ve gözlerin allak bullak olduğu bir günden korkarlar.*"⁴⁰ şeklinde tavsif ettiği bir mümine mal elbette hayır getirir. Çünkü böyle bir kimse mala tamah etmeyecek, âhirete götüreceği sermayenin malı değil, sadece ameli olduğunu⁴¹ hiç hatırlıktan çıkarmayacaktır.

³⁸ B3147 Buhârî, Farzu'l-humus, 19.

³⁹ M2423 Müslim, Zekât, 123.

⁴⁰ Nûr, 24/37.

⁴¹ B6514 Buhârî, Rikâk, 42; M7424 Müslim, Zühd, 5.

Aslında hayır veya şer malın kendisiyle değil o mala sahip olanlarla ilgili nitelermelerdir. Dünyaya tamah edenle etmeyenin durumu burada ortaya çıkacaktır. Sahip olduğu nimetlerin üzerine titreyerek onlara bağlananlar infakta bulunmaya yaklaşmazken, onları Allah'ın kendisine ihsan ettiği geçici nimetler şeklinde algılayanlar, en sevdikleri şeyleri bile gözlemlerini kırpmadan Allah yolunda harcamaktan geri durmayacaklardır.

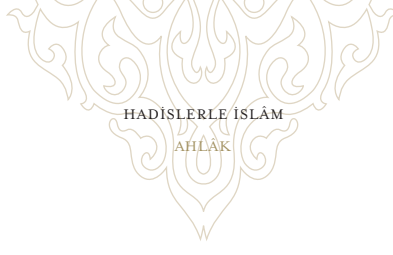
Malın hayır getirmesini hak ederek kazanılmasına bağlayan Allah Resûlü, şer getirmesini ise hak etmeden, hırsla elde edilmesine ve ona tamah gösterilmesine bağlamaktadır. Huneyn ganimetlerinin dağıtılması esnasında müellefe-i kulûbden yani kalplerini İslâm'a ısındırmak için kendilerine malî yardım yapılanlardan olan Hakîm b. Hizâm ganimetten kendisine düşen payı aldıktan sonra onunla yetinmeyerek Allah Resûlü'ne tekrar gelmiş ve biraz daha istemişti. Hz. Peygamber (sav) bu şekilde üç kez üst üste kendisine müracaat eden Hakîm'i hiçbir defasında boş göndermemiş ancak sonuncusunda ona şu öğüdü vermiştir:

“Ey Hakîm! Bu dünya malı göz alıcı ve tatlıdır. Kim bu mala engin bir gönülle sahip olursa kendisi için malî bereketlenir. Ama kim de hırs ve tamah dolu bir kalple bu malı isterse, tıpkı yiyip de doymayan bir kimse gibi, onun için malın bereketi kaçar. Veren el, alan elden üstündür.” Efendimizin bu nasihatini alan Hakîm, o günden sonra kimseden bir şey istememişti. Hatta Hz. Ebû Bekir beytülmâldeki (devlet hazinesindeki) hakkını vermek için onu davet ettiğinde o bunu kabul etmemişti. Aynı şekilde Hz. Ömer döneminde de payına düşen malları almamıştı.⁴²

Netice olarak ümmetinin hırsla mal peşinden koşmasını hoş karşılamayan Peygamber Efendimiz, ellerinde bulunan nimetlerin kıymetini bilmeleri konusunda sürekli uyarılarda bulunmuştur. Bazen, *“Zenginlik, mal çokluğu değil gönül tokluğudur.”*⁴³ buyurarak zenginliğin maldan ibaret olmadığını vurgulamış, bazen de *“Sizden her kim ruhen ve bedenlen sağlıklı olup, günlük yiyeceği de yanında olursa dünya onun olmuş gibidir.”*⁴⁴ buyurarak sağlıklı ve huzurlu bir yaşamın her şeyden daha önemli olduğunu bildirmiştir. Ayrıca o (sav), *“Sizden (maddî yönden) daha aşağı olanlara bakın! Sizden yukarıda olanlara bakmayın! Bu, Allah'ın nimetini küçümsememeniz için daha uygundur.”*⁴⁵ tavsiyesiyle müminlere kanaat ve şükür değerlerini salık vermiştir.

Şu hâlde dünyevîleşmek, Allah'ı ve âhireti unutarak büyük bir hırsla dünyaya sarılmak, hiç ölmeyecekmiş gibi dünya malına düşkün olmaktır. Dünyevî imkânları elde etmek ya da zengin olmak dünyevîleşmek değil-

⁴² B1472 Buhârî, Zekât, 50.
⁴³ B6446 Buhârî, Rikâk, 15;
M2420 Müslim, Zekât, 120.
⁴⁴ T2346 Tirmizî, Zühd, 34.
⁴⁵ M7430 Müslim, Zühd, 9.

HADİSLERLE İSLÂM

AHLÂK

dir. Yeter ki insan elde ettiği maddî imkânların mahkûmu olmasın, onları Allah'ın rızasına uygun bir şekilde kullanabilsin... Allah Resûlü'nün üzerinde durduğu temel nokta budur. Nitekim sahip olduğu malın hakkını verip şükrünü eda eden kimseler için zenginliğin olumsuz olması bir yana faydalı yönüne de işaret ederek şöyle buyurmuştur: *“Takva ehli kimseler için zenginliğin bir zararı yoktur.”*⁴⁶ *“İyi insan için, iyi mal ne güzeldir!”*⁴⁷

⁴⁶İM2141 İbn Mâce,
Ticâret, 1.

⁴⁷HM17915 İbn Hanbel,
IV, 197.